

DIVADLO ASTORKA
KORZÁ 90

István Tasnádi

KARTONOVÝ O'ČEKKO

(KARTONPAPA)

Činkujú:
Anna Šišková
Matej Landl
Anna Jakab Rakovská
Viktória Šuplatová a. h.
Tomáš Turek

Réžia: Ondrej Spišák
Preklad: Renáta Deáková *Dramaturgia:* Andrea Domeotá
Scéna: Szilárd Boráros *Kostýmy:* Katarína Hollá
Hudba: Michal Novinský *Pobybová spolupráca:* Laco Cmorej

OZ Gratia KGB

Návrh: Szilárd Boráros
Foto: Robert Tappert
Grafický dizajn: Juraj Behun

Putá svoje sluhovia
sami kujú, i nosia

Gyula Illyés

Pre mňa existuje len jeden druh divadla, také, ktoré reaguje na to, čo nás obklopuje, v čom žijeme. Politika je dnes prítomná všade, dokonca aj pri obyčajných rodinných obedoch, takže v tomto zmysle, áno, je to politické divadlo.

Ale bol by som rád, keby sme mohli povedať viac, keby sme sa mohli povzniesť nad úbohé, efemérne súčasné politické hry a ukázali niečo hlbšie o ľudskom fungovaní.

István Tasnádi

ISTVÁN TASNÁDI
(1970, Budapešť)

Maďarský prozaik, dramatik, scenárista

Jeho dielo bolo publikované v najvýznamnejších literárnych a divadelných periodikách a za svoju literárnu činnosť získal mnoho významných ocenení. Je autorom takmer 40 divadelných hier, ktoré boli okrem domovských divadiel uvedené v Spojených štátoch amerických, Rakúsku, Belgicku, Francúzsku, Nemecku, Grécku, Írsku, Taliansku, Litve, Luxembursku, Holandsku, Poľsku, Rusku, Slovensku, Slovinsku, Holandsku, Poľsku, Srbsku.

Patril k zakladajúcim členom budapeštianskeho Divadla Bárka a v rokoch 1996 až 2001 bol jeho dramatikom. V rokoch 2001 až 2007 pôsobil ako rezidentný dramatik divadla Krétakör. V roku 2009 debutoval ako divadelný režisér a neskôr sa začal venovať aj televíznej tvorbe. Za svoj prvý televízny film *Memo* získal Cenu za najlepší európsky televízny film na Prix Europe v roku 2017. Spolupracuje na viacerých TV produkciách, ako hlavný scenárista seriálu HBO *Terápia* či seriálu *Aranyélet*.

[Tasnádi István – szerzői honlapja \(tasnadiistvan.hu\)](http://tasnadiistvan.hu)

Maďarské uvedenia divadelnej hry *Kartónpapa*

Vörösmarty Színház, Székesfehérvár, 2018.
Réžia: Iván Hargitai

Csiky Gergely Színház Kaposvár, 2019.
Réžia: Csaba Tasnádi

Szkéné Színház, Budapest, 2021.
Réžia: István Tasnádi

Judita každému naberie.

EVA Mikulášovi nenaberieš?

JUDITA *(na okamih sa zarazí): Akoby nie, pardon!
(Naberie aj jemu.)*

Keď sme začali skúšať inscenáciu, začali nám posilať podobné príbehy z celého sveta.

Napríklad thajský diktátor vystavil svoju vlastnú kartónovú postavu na prehliadke, pretože mal iné veci na práci, ale dozvedeli sme sa aj o rodine, kde chýbala mladá matka a jej postavu vyrobili z kartónu pre malé dieťa. Situácia je bolestne pravdivá, hoci, keď som hru napísal, zdala sa úplne absurdná...

Čoraz viac vidím, že myšlienky spisovateľov, ktoré vyvolávajú údiv, sú v skutočnosti predtuchou reality: absurdné príbehy sa skôr či neskôr stanú realistickými.

István Tasnádi

Figúra

Oskar Kokoschka si dal vyrobiť umelú Almu Mahlerovú po tom, ako sa vrátil z frontu a zistil, že sa Alma vydala za Waltera Gropiusa. Zničený Kokoschka, zmiataný žiarlivou posadnutosťou svojou bývalou milenkou, sa rozhodol vytvoriť živú repliku Almy, na ktorú by mohol presunúť svoje milostné túžby. Objednal si bábiku presných rozmerov a reálnej veľkosti u avantgardnej výrobkyne bábik Hermine Moos a poslal jej podrobné náčrty a popisy, ako má bábika vyzerať.

Umelú Almu doručili Kokoschkovi v roku 1919. Obliekal ju do spodnej bielizne a oblečenia ušitého na mieru. Ukladal ju do rôznych pozícií vo svojom ateliéri a vytvoril podľa nej veľa kresieb, obrazov a fotografií – oblečenej aj vyzlečenej. Údajne s bábikou jazdil kočom a vzal ju so sebou do opery.

Viac: [Unknown](#) | [\[Alma Mahler Doll Made for Oskar Kokoschka by Hermine Moos\]](#) | [The Metropolitan Museum of Art \(metmuseum.org\)](https://www.metmuseum.org)

- EVA Nedokázal sa zmieriť s tým, že ho vlastný syn nenávidí!
- LACI Len som v ňom prestal vidieť Boha!
- EVA Stále si mu protirečil!
- LACI Možno keby ma občas poprosil, a nie stále len prikazoval.

V hre je otecko dosť veľké monštrum a nie v každej rodine sa musí vyskytovať takýto narcistický a násilný charakter. Mnohí z nás sa ale s týmto fenoménom nejakým spôsobom stretli. V škôlke alebo škole sme sa mohli stretnúť s tým, že authority môžu iných využívať, manipulovať a tlačiť na nich. Nielen fyzicky, ale aj citovým vydieraním, odporom.

***Existuje tisíc spôsobov,
ako uplatniť moc.***

Je dôležité zvyšovať citlivosť nás všetkých, aby sme si všimli kartónových oteckov. Dobré je, ak sa zamyslíme nad tým, do akých vecí nás nútia alebo nás obmedzujú a čo všetko robíme, hoci s nimi nesúhlasíme, ak ich chceme uspokojiť.

István Tasnádi

RODINA V MINULOSTI A DNES – POTREBA RODINNÝCH PORADNÍ

Anna Kasanová

„Novovek

Pre historické obdobie novoveku boli charakteristické priemyselné revolúcie i revolúcie, v ktorých sa bojovalo za občiansku rovnosť. V rámci nich formulovalo svoje ciele aj ženské emancipačné hnutie, ktoré požadovalo úplnú rovnosť mužov a žien. Patriarchálna rodina sa týmto začala rozpadáť. Podiel na tom mala aj industrializácia a urbanizácia, ktorá presunula pracovné miesto z rodiny do továrne v meste. Pracovnou silou sa stala aj žena, ale jej postavenie bolo horšie ako mužovo. Muž tak prestal byť jediným žiteľom rodiny, zavedenie povinnej školskej dochádzky zachránilo deti od práce. Zmenil sa aj prístup k manželstvu, súhlas rodičov bol formálny, prvoradé bolo pranie snúbencov žiť spoločne. V 30. rokoch 20. storočia sa v post industriálnych spoločnostiach objavili nové trendy, ktoré počas vojny oslabli, no v 60. a hlavne v 70. rokoch výrazne akcelerovali.

Išlo o: zvyšovanie rozvodovosti, odkladanie sobášov i rodenia detí, vznikali nové typy rodín (párové kohabitačné spolužitie, homosexuálne partnerstvá a pod. (Kasanová, 2008)

Rodina dnes

Európska rodina prešla v posledných desaťročiach významným vývojom. Mnohí autori opisujú tieto základné procesy – nastala:

1. Demokratizácia rodinných vzťahov – tradičné patriarchálne rodinné vzťahy založené na autorite muža a podriadenosti detí rodičom sa pozvoľna menia na vzťahy moderné - rovnoprávne z hľadiska pohlavného i generáčného; 3
2. Individualizácia rodinných vzťahov – je charakterizovaná postupným prechodom od vzťahov daných pôvodom človeka ku vzťahom volených na základe slobodného výberu jednotlivca;
3. Dynamizácia rodiny – rodina sa stáva viac otvorenou, prístupnejšou, adaptabilnejšou na zmeny, ktoré sú výsledkom vývoja spoločnosti aj individuálneho vývoja človeka;

4. Pluralizácia rodinných štruktúr a foriem – je vyvolaná vyššie uvedenými procesmi. Môžeme konštatovať, že sociálna inštitúcia rodiny prechádza v súčasnej individualizovanej spoločnosti zmenami: mení svoju formu a štruktúru, naberá nové funkcie, menia sa demografické procesy, mení sa oblasť rodičovských rolí, rodinných vzťahov, atď. (Guráň, P., Filadelfiová, J. & Ritomský, A., 1997)

Súčasná rodina je v sociologickej literatúre často označovaná prívlastkom postmoderná. Charakterizujú ju tri znaky:

1. hodnotová diskontinuita medzi rodičmi a deťmi, vyplývajúca z väčšej hodnotovej závislosti detí od masmédií než od rodičov;
2. nestabilita v párovom živote, odrážajúca sa v náraste rozvodovosti a nemanželského spolužitia;
3. systematická demolácia konceptu „rodinného hniezda“ nukleárnej rodiny v novej liberalizácii žien. (Shorter, 1975, In Možný, 2006)

Uvedené charakteristiky súčasnej rodiny však môžeme doplniť o jej ďalšie znaky: Keďže prioritne je predmetom nášho záujmu slovenská rodina, vychádzajúc z prác slovenských a českých autorov (Možný, 2002, 2006; Plaňava, 2000; Rabušic, 2001; Střelec, 2007; Tamášová, 2007; Výrost, Slaměnik, 2001 a ďalší), javia sa nám ako charakteristiky súčasnej rodiny nasledovné znaky:

- Základná rodina stráca svoju ritualizovanú podobu. Legalizácia partnerského spolužitia v súčasnosti nie je podmienkou rodinného života a narastá podiel rodín založených na spolužití partnerov bez uzavretia manželstva. Charakteristická je vysoká spoločenská tolerancia voči novým formám spolužitia; spoločné aktivity a rituály rodiny sa oslabili, v mnohých rodinách jednotliví členovia nežijú „spolu“, ale „vedľa seba“.

- Diskontinuita generácií a zmena štruktúry rodiny. Klesá nielen počet detí v rodine, ale obmedzuje sa tiež viacgeneračné spolužitie a narastá počet osôb žijúcich v jednočlenných domácnostiach;

4 Pokles stability rodiny. V posledných desaťročiach z dôvodov objektívnych (emancipačný proces, nárast ateizmu) alebo subjektívnych (manželstvo je zakladané na emotívnej báze), dochádza k nárastu rozvodovosti. Väčšina rozvádzajúcich sa manželstiev má deti

- v dôsledku toho narastá počet detí žijúcich v jednorodičovských rodinách;
 - Rozvoj zaznamenáva antikoncepcia a plánované rodičovstvo. Ubúda „nechcených“ tehotenstiev, pričom postoje k umelému prerušeniu tehotenstva sú značne liberálne. Rast významu a dostupnosti antikoncepcie pri plánovaní rodičovstva spôsobujú v konečnom dôsledku zníženú pôrodnosť;
 - Zmeny v organizácii rodinného cyklu. Rodičmi sa stávajú osoby vo vyššom veku, deti sa začínajú rodiť až po uplynutí určitého času manželstva či partnerského spoluzitia. Starými rodičmi sa stávajú stále staršie osoby, ktoré sú však často zapojené do pracovného procesu;
 - Dvoj kariérové manželstvá. Rast vzdelanosti a kvalifikovanosti, a tým aj zamestnanosti žien spôsobuje, že sa skracuje čas rodičov strávený s deťmi a s ostatnými členmi rodiny. Okrem nedostatku času je problémom spôsob trávenia času, ale aj obmedzené možnosti na bezprostredný kontakt a „spoločný“ život, celkovo vypätý životný štýl, nesúlad medzi pracovnými a rodinnými povinnosťami;
 - Predlžuje sa dĺžka života, a tým aj trvanie rodiny po odchode detí. Dlhšia je tiež doba, počas ktorej žijú deti s rodičmi v jednej domácnosti. Vzrastá tak socializačný dosah mladej generácie na starších príslušníkov rodiny;
 - Sekularizácia. Znížil sa vplyv cirkvi na rodinu, presadzuje sa svetský spôsob života a následný ateizmus;
 - Väčší dôraz sa kladie na materiálne hodnoty. Evidentná je snaha vyrovnáť sa životnou úrovňou iným vyspelým štátom a zabezpečiť si väčšie pohodlie, súkromie a bohatstvo;
 - Množstvo funkcií rodiny prevzali iné sociálne inštitúcie – škola prevzala od rodiny vzdelávanie, lekári, nemocnice a sieť zariadení sociálnych služieb prevzali od rodiny starostlivosť o chorých, starých a postihnutých.
- Mimoriadny význam nadobudli dve funkcie rodiny: prvotná socializácia a emocionálna funkcia. Súčasná postmoderná rodina je charakteristická tým, že ide o rodinu s intímnymi vzťahmi, ktorá predstavuje akýsi fungujúci „súkromný priestor“ na spoluzitie osôb, ktoré spája. (de Singly, 1999)”

RODINA AKO PRIESTOR SOCIÁLNEJ PRÁCE

Magdaléna Hovanová

„Porušené rodinné systémy obsahujú ďalšie tri úrovne narušenia funkčnosti rodiny.

Problémové rodiny — vyskytujú sa v nich poruchy niektorých funkcií, ale vážne neohrozujú rodinný systém či vývin dieťaťa. Rodina je schopná tieto problémy riešiť vlastnými silami, alebo s jednorazovou, či krátkodobou pomocou zo strany pomáhajúcich profesionálov..

Dysfunkčné rodiny — sú to rodiny, v ktorých sa vyskytujú vážne poruchy niektorých, alebo všetkých funkcií. Tieto poruchy poškodzujú rodinu ako celok. Rodina nie je schopná problémové situácie primerane zvládnuť. Potrebuje sústavnú pomoc a podporu. Väčšinou ide o opatrenia najrôznejšieho charakteru, ktoré umožňuje platná právna úprava upravujúca činnosť pomáhajúcich profesií. Táto úroveň narušenia fungovania rodinného systému vyžaduje použitie najnáročnejších metód práce s rodinou a jednotlivými členmi rodiny.

Dysfunkčnosť rodiny pre jej členov znamená stratu stability, nemožnosť uspokojiť niektoré dôležité potreby, čím sa rodina stáva zdrojom záťaže, narušenia a neakceptovania všeľudských hodnôt.

V dysfunkčných rodinách, ktoré sa dostávajú do odbornej starostlivosti, je pozorovaných nápadne veľa negatívnych emocionálnych prejavov, od ironizovania až k otvorenému a priamemu napadnutiu. V týchto rodinách sa vyskytujú aj neskrývané prejavy beznádeje a zúfalstva a vytvárajú tak základ pre vznik rôznych druhov sociálnych deviácií detí.

Dieťa vyrastajúce v dysfunkčnej rodine je podrobené rodinným pravidlám, ktoré sú často na úkor jeho individuálnych potrieb.

Zlé životné prostredie, častosť konfliktov, stresové situácie a často aj izolácia rodiny dávajú predpoklady pre vznik zanedbávania a násilia v rodine.

Na základe tvrdenia viacerých autorov možno konštatovať, že u detí dochádza k deformácii psychického, telesného, emocionálneho i sociálneho vývinu. Odráža sa to aj vo sfére sebahodnotenia a dôvery v okolitý svet. Niektoré deti sa

s týmto problémom nevedia vyrovnať celý život. Harmonický vývin dieťa v takejto rodine je v podstate ohrozený. Vplyvom dlhodobého ohrozenia sa v správaní dieťaťa vyskytujú rôzne zvláštnosti a zmeny.

Niektoré deti sa stávajú úzkostlivé, ustrašené, nedokážu sa presadiť, vyjadriť svoje potreby, požiadavky, alebo sa prejavujú zvýšenou agresivitou a výraznými poruchami správania.

V oblasti sociálnych vzťahov to môže byť nezáujem o okolie, absentuje schopnosť empatie, prejavuje sa nedôvera, zatrpknutosť voči okoliu, poruchy interpersonálnych vzťahov.

Problém a ohrozenie funkčnosti rodiny sa spájajú s viacerými faktormi.

Ich obraz je zrejmý z klasifikácie a charakteristiky funkčnosti rodiny, podľa toho, či je rodina problémová, dysfunkčná alebo afunkčná.

Medzi dysfunkčné rodiny je možné zaradiť tieto typy rodín:

nezrelé rodiny – nie sú pripravené na plnenie rodičovských rolí pre nízky vek rodičov alebo pre iné dôvody pre ktoré rodičia nie sú schopní tieto povinnosti plniť,

preťažené rodiny – preťaženosť môžu spôsobovať konflikty v rodine, ale aj pracovná preťaženosť rodičov,

ambiciózne rodiny – rodičia sa sústreďujú na nadmerné dosahovanie úspechov v jednej alebo viacerých oblastiach,

perfekcionistické rodiny – rodičia majú prehnané nároky na dieťa, ktoré nezodpovedajú jeho schopnostiam a záujmom,

autoritárske rodiny – vyznačuje sa autoritárskym výchovným štýlom rodičov, pričom dieťa je prostriedkom pre dosiahnutie cieľov rodičov,

rozmaznávajúce rodiny – vyznačuje sa neodôvodneným ochraňovaním a odmeňovaním dieťaťa, čo uňho vytvára egocentrizmus.”

Rodina ako priestor sociálnej práce Vysokoškolská učebnica Autorka: Mgr. Magdaléna Hovanová, PhD. Katedra sociálnej práce, Filozofická fakulta, UPJŠ v Košiciach

[rodina-ako-priestor-socialnej-prace.pdf \(upjs.sk\)](#)

Musím konštatovať,
že so slobodou
sme sa ešte stále nenaučili komunikovať
na takej úrovni, akú si zaslúži.

Treba sa učiť ďalej,
je to výzva a rozumný program.

Netreba zabúdať na to,
čo nám už znie ako klišé,
že cenu slobody poznáme najmä vtedy,
ak ju stratíme.

Milan Lasica

[Milan Lasica](#): Mojich dvadsať rokov slobody
In: *Dopisy bez hraníc*, Nakladatelství Andrej Šťastný, Praha 2010.

Do obývačky vstúpi žena v strednom veku, Eva, nesie muža v životnej veľkosti vystrihnutého z kartónu. Vedľa nej ide mladý, sympatický, trochu zhrbený mladík, Laci.

EVA Prepáčte, že meškáme, Mikuláš mal dôležitý
 hovor a museli sme aj tankovať!

Judita a Helka zdesene hľadajú na postavu z kartónu.

KAROL To nič, v pohode, Evička, hlavne, že ste konečne
 tu! (*Ticho.*) Tak... servus, Mikuláš! (*Pobádavo
 hľadajú na svoju manželku.*)

JUDITA (*apaticky*) Servus, Mikuláš. Dobre vyzeráš.

Samotná figúra má niekoľko vrstiev.

Na jednej strane, na začiatku predstavenia, si do nej každý môže premietnuť, koho chce: je to archetypálna postava, nazvime ju hlavou rodiny, kráľom, diktátorom, čímkoľvek, ale je isté, že každý z nás stretol svojho vlastného kartónového otca. V tomto prvom pláne ide o osobnú vrstvu interpretácie príbehu, každého diváka podľa vlastnej citlivosti a skúseností.

Na druhej strane, v polovici predstavenia sa objaví konkrétna tvár kartónového otecka. Navyše na konci aj prehovorí.

Rodinný príbeh sme rozšírili, začína byť jasné, že sme všetci v rovnakej situácii – a nehovorím len o krajine, celá západná demokracia je v kríze.

V každom prípade som považoval za potrebné urobiť jasné gesto, realistická komédia sa zrazu zmení a stane sa manifestom.

- EVA Len si daj, Juditka! Bravo! Nehanbíš sa?!
Zavraždili ste Mikuláša, a ako to dopadlo?!
Krvismilstvo, chaos, promiskuita! Poriadok,
slušnosť, poctivosť, úcta, prosím vás, načo
tie prežitky, však! Len do toho, Juditka, len si
fetuj, nech sa páči, daj si!
- JUDITA Mala by si to vyskúšať, prospelo by ti to!
- EVA Pozri sa okolo seba, Karol! Len sa pozri!
Toto si chcel? Tu vidíš výsledok tej vašej
veľkej slobody!
- KAROL Čo nám tu kážeš? Veď ty slopeš!

Diváci reagovali s úžasným nadšením. Možno tiež ocenili, že sme sa konečne mohli smiať sami na sebe. Zo spätnej väzby vidím, že zvraty rodinnej krízy považovali za zábavné a spoločenská rovina ich prinútila zamyslieť sa. Koniec je vážny, diváci sa smejú počas celého predstavenia, ale keď svetlo zhasne, pred potleskom je často minútu ticho. Iba premietanie kartónového otecka rozdeľuje divákov, niektorí to považujú za príliš priamočiare.*

V spoločenskej rovine som chcel ukázať, do značnej miery nezaujatý, obraz duchovného prostredia, v ktorom žijeme. Nepáči sa mi druh divadla, ktoré ašpiruje na úspech podkladaním sa divákovi zosmiešňovaním ich spoločného protivníka.

Je zrelšie, ak analyzujeme aj to, čím som prispel ja k danej kríze, kde je moja zodpovednosť?

Je zaujímavejšie sledovať drámu, ktorej postavy sú schopné sebareflexie.

*Dramatik spomína divákov na predstaveniach vo vlastnej réžii.

V hre ukazujem spôsob nazývaný liberálny (v tejto chvíli nemáme pre to lepší názov), ktorý urobil časť inteligencie úplne bezbrannou voči násilnejším, autoritárskym verejným akciám.

Roky sme sa vysmievali, glosovali a podpisovali petície, ale len ako poslednú možnosť sme považovali vstať z pohodlných kresiel.

Neradi ukazujeme silu, pretože riskujeme, že ak sa o to pokúsime, môže sa dokonca ukázať, že ju nemáme. Je jednoduchšie byť len zdesený zo situácie.

Autorové citáty sú z rozhovoru na portáli revirozonline:

Décsi Fruzsina: NINCS HOVA HÁTRÁLNI A VALÓSÁG ABSZURDITÁSA ELŐL
„NINCS HOVA HÁTRÁLNI A VALÓSÁG ABSZURDITÁSA ELŐL” Beszélgetés
Tasnádi Istvánnal - Revizor - a kritikai portál (revizoronline.com)

Z ČOHO PRAMENÍ PODSTATA ĽUDSKÉHO EGOIZMU?

Daniel Pastirčák

v rozhovore s Janou Homolovou

Na najbazálnejšej úrovni je egoizmus čisto živočíšny.

Človek má v sebe pud sebazáchovy, a keď mu nevzdoruje, v kritických situáciách urobí čokoľvek, len aby si zachránil život. Správa sa ako ohrozené zviera.

Samozrejme, civilizovanosť človeka spočíva v tom, že sa z toho zvieracieho vymaňuje k duchovnému.

Existuje však ešte oveľa tajomnejšie zlo duchovného egoizmu alebo presnejšie egocentrizmu. Žiadna ľudská bytosť nedokáže dlho existovať bez vedomia, že moje „ja som“ má trvalý nespochybniteľný zmysel. Túžba po vlastnej hodnote je plná vášne a môže narastať až do fatálnej ilúzie „sebazbožštenia“ (chcem byť viac ako ostatní, viac ako vesmír, bytie, chcem byť jednoducho najväčší).

Keď Biblia vykresľuje satana ako duchovné zlo, vykresľuje ho takto.

V biblických knihách vidíme, že to, čo sa deje na Ukrajine alebo čo sa dialo za nacistického Nemecka, nie je nič nové, je to len smutné opakovanie dejín.

Vzostup a pád temného anjela sa v dejinách znova a znova opakuje, len si vždy nasadí masku iného človeka (...).

Jeho správanie hodnotíme ako neracionálne, lebo my západní ľudia sme si zvykli na ilúziu, že človek je Homo sapiens (tvor rozumný), teda že všetky naše činy sú motivované rozumom, lenže to tak nie je. Človek je v prvom rade „Homo passion“ (tvor vášnivý).

To, čo urobí v kritickej chvíli, nie je o rozume, ale o vášni.

A vášeň sa sýti z temných zdrojov, z túžby mať najviac, dominovať, byť ako Boh.

Jana Homolová. *Život*, 18. 4. 2022.

[DANIEL PASTIRČÁK: Z čoho pramení podstata ľudského egoizmu? |](#)

Na premietacom plátne v pozadí sa zjaví superdetail tváre Kartónového otecka.

„MIKULÁŠ” Nie každý ma vidí, nie všetci ma počujú, preto majú hlupáci a trúfalci sklony ma podceňovať. A pritom som tu, som tu vždy a som medzi vami. Som v každom vašom slove, v každej vašej myšlienke, v každom vašom myknutí plecóm, v každom sklopenom pohľade, v každej vašej voľbe, v každom zaváhaní, v každom anonymnom komentári, v každom potlesku po predstavení, som vo vašich gestách, keď jete, keď sa milujete, keď po niečom túžite, keď podplácate, keď sa desíte, keď sa poddávate, keď nenávidíte, a keď ma vzývate – a beda tomu, kto spochybní moju bezbrehú moc!

Ticho.

KAROL

LACI

„MIKULÁŠ”

Ako dobre, že si tu zase s nami, Mikuláš!

Zase bude dobre, však, otecko?

Zase bude poriadok, synu. Ja ti pomôžem pri rozhodovaní, pomôžem rozlíšiť dobro od zla, nadväzovať a povoľovať väzby.

Genezis 3

¹ No had bol ľstivejší ako všetky poľné zvieratá, ktoré urobil Pán, Boh, a vrazil žene: "Naozaj povedal Boh: "Nesmiete jesť z nijakého rajského stromu!?"

² Žena odpovedala hadovi: "Z ovocia rajských stromov môžeme jesť,

³ ale o ovocí stromu, ktorý je v strede raja nám Boh povedal: "Nejedzte z neho, ani sa ho nedotýkajte, aby ste nezomreli!"

⁴ Tu povedal had žene: "Nie, nezomriete,

⁵ ale Boh vie, že v deň, keď budete z neho jesť, otvoria sa vám oči a vy budete ako Boh, budete poznať dobro a zlo."

[Biblia - Sväté Písmo \(svatepismo.sk\)](http://svatepismo.sk)

SLOBODA – NAČO?

Juraj Kušnierik

„Keď čítame Bibliu a všimame si, čo o slobode hovorí, s prekvapením zisťujeme, že je to veľká téma Starého aj Nového zákona. Začneme v raji a zistíme, že najslobodnejší ľudia na svete, Adam a Eva, to nemali jednoduché. Ani pred rajom, hadom a hriechom. V opise raja sú rôzne zaujímavé detaily. Strom poznania dobra a zla stál uprostred záhrady, nie na kraji, za plotom. Bolo z neho zakázané jesť.

Z ďalšieho príbehu Adama a Evy vieme, že strom bol ľahko dostupný a nebol asi ohradený. Bol ako iné stromy. Nevie, prečo to tak bolo, ale domnievam sa, že sloboda znamená vždy aj možnosť rozhodnúť sa nesprávne.

Vždy!

Aj v tej ideálnej najčistejšej podobe, akú zažívali pred hriechom Adam a Eva.

[Sloboda – načo? | Časopis | týždeň - iný pohľad na spoločnosť \(tyzden.sk\)](http://tyzden.sk)

VEDA NA DOSAH

Galina Lišháková

„Vedci skúmali, aké odtlačky v mozgu zanechávajú opačné politické názory

Teraz chcú nájsť spôsob, ako bojovať proti polarizácii spoločnosti.

(...)

Výsledky štúdie ukazujú, že ľuďom s rovnakým ideologickým presvedčením zanechávajú určité slová súvisiace s politikou v mozgu viac podobných stôp, ktoré nazvali nervovými odtlačkami.

Určité slovo v mozgu aktivuje neuróny určitým spôsobom. Môžete si ich predstaviť ako odtlačok prsta, ako nervový odtlačok prsta, ktorý kóduje koncept tohto slova v mozgu,

vysvetlila spoluautorka štúdie Oriol FeldmanHallová, ktorá sa venuje neurobiologickému výskumu na Brownovej univerzite.

Vedci pri tomto výskume použili celý rad metód, ktoré sa podľa nich nikdy predtým neaplikovali vo vzájomnej spojitosti.

(...)

Analýzou údajov fMRI výskumníci zistili, že neurálny odtlačok prsta vytvorený liberálnym mozgom je podobný iným liberálnym mozgom na rozdiel od neurálneho odtlačku vytvoreného konzervatívnym mozgom, a naopak.

To je dôležité,

zdôraznila FeldmanHallová,

pretože to ukazuje, ako mozgy podporovateľov výlučne jednej strany politického spektra spracovávajú informácie polarizovaným spôsobom, hoci nemajú žiadny politický kontext.

Celkovo výskumníci na základe zistení dospeli k záveru, že politickú ideológiu formujú sémantické reprezentácie politických pojmov spracovaných v prostredí bez akejkoľvek polarizujúcej agendy a že tieto reprezentácie skresľujú spôsob, ako sa politické informácie v reálnom svete vykladajú do polarizovanej perspektívy.

Týmto spôsobom naša štúdia
odkryla mechanizmus vzniku
 politickej polarizácie,

ukončila FeldmanHallová, ktorá sa teraz chce s kolegami zamerať na to, ako možno toto zistenie použiť na boj proti polarizácii.

Zdroj: Brownova univerzita

(GL)

Vedci skúmali, aké odtlačky v mozgu zanechávajú opačné politické názory - VEDA NA DOSAH (cvtisr.sk)

21 STRATÉGIÍ, AKO CHRÁNIŤ SLOBODU V 21. STOROČÍ

Ján Markoš

„Musíme neustále opakovať a zdôrazňovať, že nie občan tu je pre štát, ale štát pre občana. Zmyslom života človeka nie je to, aby dodržiaval zákony, platil dane a na slovo poslúchal policajtov či úradníkov. Naopak: zákony a celý štátny aparát existujú len preto, aby umožnili ľuďom žiť svoje životy jednoduchšie a lepšie.

Pred bezpečím a dôstojnosťou druhého človeka nesmieme uprednostniť veľké idey o štáte a národe či o prudkom raste HDP.

Nesmieme sa uspokojiť s cynickým konštatovaním, že tam, kde sa rúbe strom, lietajú triesky.

Trvanie na dôstojnosti a význame každého človeka je bodom, na ktorom by sa mohli zhodnúť liberáli aj konzervatívci.

Nadväzuje totiž tak na ideály ateistického humanizmu, ako aj na kresťanskú tradíciu. Napokon, Ježiš Kristus podľa kresťanov neprišiel spasíť ani štát, ani rodinu, ani niektorú z inštitúcií. Prišiel zachrániť jednotlivca, človeka.

Ľudia, ktorí spolu žijú v jedinej krajine, sa musia spolu vedieť dohodnúť. Neexistuje liberálne Slovensko a konzervatívne Slovensko, Slovensko otvorené globalizácii a Slovensko národovcov, Slovensko vítajúce migrantov a Slovensko plné strachu z nich. Slovensko je len jedno a obsahuje všetky tieto postoje a nálady.

Je preto dôležité, aby ľudia z rôznych názorových táborov dokázali spolu hovoriť a nachádzať kompromisné riešenia.

Sledujte preto nielen médiá, ktoré korešpondujú s vaším svetonázorom. Čítajte aj tie, ktorým veria vaši názoroví protivníci.

Hovorte s ľuďmi, ktorí majú iný názor ako vy. Ideálne pri káve či pive, nie cez internet.

Nechajte sa presvedčiť, ak majú dobré argumenty.

Trpezlivo počúvajte.

Stavajte mosty.“

Premiéra v 34. sezóne 2023/2024

28. 11. 2023 v Divadle ASTORKA Korzo ´90 na Námestí SNP 33 v Bratislave.

Autorské práva na uvádzanie divadelnej hry zastupuje

Aura-Pont s. r .o.

Veslařský ostrov 62

147 00 Praha

Bulletin zostavila Andrea Domeová z uvedených
materiálov.

Foto: Robert Tappert

Návrh plagátu: Szilárd Boráros

Grafický dizajn plagátu a bulletinu (tlačená verzia): Juraj Behún

Logotyp Divadla ASTORKA Korzo ´90: Milan VESELÝ (NV Design)

Divadlo ASTORKA Korzo ´90 je v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského
samosprávneho kraja

Divadlo ASTORKA Korzo ´90

Riaditeľ.....Vlado ČERNÝ

Umelecký šéf..... Ondrej SPIŠÁK

www.astorka.sk